

فصلنامه جهان نوین

No 2, 2020, P 1-16

سال سوم، شماره دهم، تابستان ۱۳۹۹، صص ۱۶-۱

(ISSN) : 2645 - 3479

شماره شاپا: (۳۴۷۹ - ۲۶۴۵)

بررسی عوامل مؤثر بر مهاجرت روستاییان به شهرها (مورد مطالعه: روستای یاجیلو از توابع شهرستان نمین)

سمیه صائب نیا^۱

چکیده

امروزه علل و عوامل مهاجرت روستاییان به شهرها مورد توجه محققان بسیاری واقع شده است چرا که بررسی این عوامل می‌تواند در راستای برنامه‌ریزی‌های توسعه روستایی راه‌حل‌ها و راهکارهای مناسب‌تری را ارائه نماید. براین اساس در این پژوهش قصد بر این است تا عوامل مؤثر بر مهاجرت روستاییان به شهرها در روستای یاجیلو از توابع شهرستان نمین بررسی شود. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش همبستگی می‌باشد. جامعه آماری شامل کلیه ساکنان روستای یاجیلو و یاجیلوهای مقیم در استان تهران و اردبیل است. حجم نمونه به علت عدم دسترسی به کل جامعه آماری با استفاده از جدول مورگان برابر با ۲۱۷ نفر به دست آمد که بر اساس روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. به منظور اندازه‌گیری متغیرها از پرسش‌نامه استاندارد استفاده شد. روایی پرسش‌نامه بر اساس روایی صوری و پایایی پرسش‌نامه با ضریب آلفای کرونباخ بررسی گردید. نتایج تحقیق نشان داد که به ترتیب عوامل اقتصادی با ضریب مسیر ۹۲ صدم، دیدگاه شخصی با ضریب مسیر ۸۶ صدم، عوامل اجتماعی و فرهنگی با ضریب مسیر ۸۲ صدم، زیست‌محیطی با ضریب مسیر ۷۹ صدم و اداری و خدماتی با ضریب مسیر ۷۶ صدم میزان تأثیر را در مهاجرت ساکنین روستای یاجیلو داشته است. نهایتاً بر همین اساس پیشنهادهایی برای رونق اقتصاد در این روستا و کاهش مهاجرت افراد ارائه گردید.

واژگان کلیدی: عوامل مهاجرت روستایی، مهاجرت روستایی، برنامه‌ریزی توسعه روستایی، روستای یاجیلو از توابع نمین.

۱ - مدرس دانشگاه، گروه مدیریت، موسسه آموزش عالی شمیم دانش نوین، اردبیل، ایران. نویسنده مسئول: S.Saebniya@gmail.com

۱- مقدمه:

شهرها بستر مهم‌ترین فعالیت‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی محسوب می‌شوند. مطالعه روند رشد شهرنشینی نشان‌دهنده این موضوع است که رشد جمعیت شهری به سرعت در حال افزایش بوده و شهرها با نرخ بالای رشد جمعیت مواجه و تاکنون نیز قادر به کنترل مشکلات ناشی از این رشد نبوده‌اند (ناصری و همکاران، ۲۰۱۶). افزایش جمعیت جهان و تسریع روند مهاجرت‌های روستا - شهری، بخصوص در کشورهای در حال توسعه، باعث تمرکز و تجمع درصد بالای جمعیت در چند شهر بزرگ و مادر شهرهای منطقه‌ای شده است. با وقوع چنین پدیده‌ای اکثر فعالیت‌های صنعتی و خدماتی در این شهرها متمرکز شده و باعث تخلیه جمعیت روستاها و شهرهای کوچک و تضعیف قدرت جاذبه این سکونتگاه‌ها از یک طرف و گسترش و توسعه بی‌رویه شهرهای بزرگ و مادر شهرهای منطقه‌ای شده است و افزایش مشکلات اجتماعی، اقتصادی و کالبدی این شهرها می‌گردد (صفائی پور و همکاران، ۲۰۱۱؛ موحدی و سامیان، ۱۳۹۷).

کشور ما ایران نیز برکنار از جریان‌ها و تحولات جمعیتی و تکنولوژیکی دنیا نبوده و بسیاری از مسائل اقتصادی و اجتماعی از جمله مهاجرت‌های روستایی ویژگی‌های مشترکی را با اکثر کشورهای در حال توسعه دنیا نشان می‌دهد. باین حال، به دلیل تفاوت‌های تاریخی، قومی و فرهنگی سرزمین ایران و نیز اختصاصات طبیعی و انسانی هر منطقه از کشور، تفاوت‌های معنی‌داری از لحاظ شکلی و محتوایی در پدیده مهاجرت‌های روستایی مشاهده می‌شود که بررسی و تحلیل آن به منظور بهره‌گیری در برنامه‌ریزی‌های روستایی و منطقه‌ای ضروری به نظر می‌رسد (اذانی و بوستانی، ۱۳۹۰).

مطالعه آمارهای جمعیت روستای یاجیلو از توابع شهرستان نمین نشان می‌دهد در دوره‌های مختلف همواره بخشی از جمعیت روستایی محیط روستا را ترک کرده و به شهرها مهاجرت کرده‌اند که از این میان تعدادی از آن‌ها در شهر اردبیل و تعداد دیگری در استان تهران سکنی گزیده و خود روستا در آستانه خالی شدن قرار دارد و بیشترین ساکنین روستا را کسانی تشکیل می‌دهند که فاقد زمین بوده و بضاعت مالی کافی برای کوچ به شهر را ندارند. برخی از اهالی کوچ کرده در فصل کشت به روستا مراجعت کرده و پس از برداشت مجدداً به شهرهای خود بازمی‌گردند. از آنجایی که روستاییان بخش عمده‌ای از مایحتاج کشور را تأمین می‌کنند و نقش عمده‌ای نیز در صادرات کشور دارند لذا توجه به این قشر از اهمیت بالایی برخوردار است و امروزه ایران از جمله کشورهایی است که با سیر روزافزون مهاجرت روستائیشان به شهرها مواجه است و با مشکلات و پیامدهای ناشی از این مهاجرت، دست‌وپنجه نرم می‌کند. این مهاجران هم در مبدأ و هم در مقصد، مسائل و مشکلات متعددی مانند بروز نابسامانی‌های متعدد ناشی از فشار بر منابع

و امکانات محدود جوامع شهری، بیکاری و کم‌کاری، کمبود فضای زیستی و آموزشی، آلودگی هوا و محیط‌زیست، سالخوردگی و زنانه شدن نیروی کار کشاورزی، تخلیه روستاها و غیره را به وجود آورده است بنابراین مسئله اصلی تحقیق این است که چه عواملی بر مهاجرت روستاییان به شهرها در روستای یاجیلو تأثیر دارد؟

۲- ادبیات پژوهش

مهاجرت موضوعی بین‌رشته‌ای است از این رو، در علوم اجتماعی و اقتصادی، آراء و نظریات متعددی درباره آن مطرح شده است. دیدگاه‌های اقتصادی مهاجرت‌ها را مکانیزمی برای توزیع مجدد نیروی کار در نظر می‌گیرند. اقتصاددانان کلاسیک از جمله آدام اسمیت مهاجران کارگر را نیز تابع قانون عرضه و تقاضای اقتصادی می‌دانستند (زنجانی، ۱۳۸۰).

مهاجرت روستایی برای اولین بار ۱۸۹۲ میلادی توسط گراهام انگلیسی به‌کاربرده شد. معادل‌های این عبارت که در منابع گوناگون ذکر می‌گردد عبارت‌اند از: کوچ داخلی، برون کوچی روستایی، ترک روستاها، روستا‌گریزی، خالی شدن روستاها، برون کوچی روستا به شهر و درنهایت ترک سرزمین است (پیتیه، ۱۳۶۹).

جامعه‌شناسان معتقدند که علل تأثیرگذار بر مهاجرت روستاییان به شهرها در ایران از ۴ بعد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، جمعیت‌شناختی و طبیعی، کشاورزی قابل‌بررسی است که از این میان بعد اقتصادی نقش عمده‌ای ایفا می‌کند و روستاییان در تلاش برای بهبود زندگی خویش و درآمدزایی بیشتر دست به مهاجرت می‌زنند (رفاه و تعاون، ۱۳۹۶). این مهاجران هم در مبدأ و هم در مقصد مسائل و مشکلاتی از جمله؛ بروز نابسامانی‌های متعدد ناشی از فشار بر منابع و امکانات محدود جوامع شهری، بیکاری و کم‌کاری، کمبود فضای زیستی و آموزشی، آلودگی هوا و محیط‌زیست، سالخوردگی و زنانه شدن نیروی کار کشاورزی، تخلیه روستاها و غیره را به وجود می‌آورند. (رفاه و تعاون، ۱۳۹۶).

مهاجرت افراد جوان از روستا باعث کاهش رشد جمعیت (و در مواردی خالی از سکنه شدن)، افزایش نسبت سالخوردگی و افزایش نسبت وابستگی در روستا می‌شود. طبق بررسی‌های وزارت اقتصاد در روستاها و شهرهای کوچک، نرخ رشد جمعیت پایین‌تر از نرخ طبیعی است (وزارت اقتصاد، ۱۳۷۵). در تحقیقی تحت عنوان «سالخوردگی جمعیت شاغل در بخش کشاورزی ایران، دلایل و پیامدها» مهم‌ترین عامل مؤثر بر سالخوردگی جمعیت شاغل در بخش کشاورزی را مهاجرت دانسته است. از آنجاکه اکثر مهاجران را جوانان جویای کار تشکیل می‌دهند، در نتیجه نوعی عدم تعادل (از نظر ساختار سنی) بین جمعیت شاغل در مناطق شهری (قطب مشاغل صنعتی و خدماتی) و مناطق روستایی (قطب مشاغل کشاورزی) پدید آمده است (رفاه و تعاون، ۱۳۹۶).

تداوم مهاجرت‌های بی‌رویه روستائیان کشور را می‌توان شاخصی در فقدان ناحیه‌ای در فضاییابی فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی در برنامه‌ریزی توسعه کشور مطرح کرد. تلقی روستاها به عنوان کانون‌های ناامن و محروم از نظر اقتصادی و

اجتماعی، منجر به تشدید انگیزه‌های مهاجرتی در روستاییان، به امید برخورداری از حداقل امکانات در شهرها و حتی در شهرهای کوچک و روستا - شهرهایی شده است که از زمان کسب هویت شهری شدن آن‌ها چندی نمی‌گذرد؛ بنابراین مهاجرت که عنوان " فرایند " می‌توان بر آن اطلاق کرد، می‌تواند ناشی از تنگناهایی باشد که قسمتی از آن به ویژگی‌های وضعیت محلی و قسمتی دیگر به فرصت‌های شغلی و تسهیلات آموزشی - بهداشتی که مراکز شهری عرضه می‌دارند، بستگی داشته باشد (شایان و کهنه پوشی، ۱۳۹۲). نتیجه نهایی مهاجرت از روستا به شهر نابودی کامل شکوفایی ملی و از دست دادن آزادی است چراکه انحطاط روستا به مثابه انحطاط تمدن است، تمدنی که ضامن قانون شهروند و حفظ حرمت آزادی انسان است (قاسمی اردهانی، ۱۳۸۵).

در تکمیل مطالب فوق لازم به ذکر است که شایان و کهنه پوشی (۱۳۹۲) به بررسی علل مهاجرت‌های روستا - شهری در بخش خاو و میرآباد شهرستان مریوان پرداختند و نشان دادند که کمبود اشتغال و وجود بیکاری و پس‌از آن کمبود درآمد، علت اصلی مهاجرت روستاییان بخش خاو و میرآباد به شهر و در نهایت، تخلیه روستاهایشان محسوب می‌شوند. روشندل (۱۳۹۵) به بررسی علل مهاجرت روستا به شهر و اثرات آن مطالعه‌ی موردی (روستای نصرآباد شهرستان گرگان) پرداخت. نتایج حاصله بیانگر وجود رابطه معنی‌داری بین میزان مهاجرت و وجود مراکز صنعتی و خدماتی در شهرها به منظور جستجوی کار اشتغال وجود داد، پی بردن به وجود رابطه دوسویه مهاجرت و اشتغال در شهر زمینه را برای تلاش در جهت اقداماتی که مانع از مهاجرت از روستا و ماندگاری در روستا گردد را فراهم می‌سازد. در این راستا، در انتها راهکارهایی ارائه گردید که به آن‌ها می‌تواند در نیل به اهداف ذکرشده مثمر ثمر واقع شود. شمس‌الدینی و گرجیان (۱۳۸۹) به بررسی عوامل مؤثر در مهاجرت روستاییان به شهرها، با تأکید بر شبکه مهاجرت (مورد: دهستان رستم دو) پرداختند و در این پژوهش ضمن بررسی و تحلیل عوامل مؤثر بر مهاجرت روستاییان دهستان رستم دو از توابع شهرستان رستم به دیگر نقاط سکونتگاهی منطقه، نقش پیوندهای قومی - فرهنگی (شبکه مهاجرت) شهرها را در این جذب جمعیتی تجزیه و تحلیل نماییم. نتایج تحقیق حاکی از آن است که عوامل متعدد اقتصادی، اجتماعی و طبیعی در مهاجرت روستاییان دهستان مؤثر بوده‌اند. در این میان، حدود ۸۰ درصد از مهاجرین مورد مطالعه عوامل اقتصادی از جمله جستجوی شغل و دستیابی به درآمد بیشتر را مهم‌ترین دلیل کوچ خود ذکر کرده‌اند. همچنین قریب به اتفاق ۴۰ درصد از روستاییان مهاجر به شهر محلی مصیری و شهرهای استان کهگیلویه و بویراحمد به ویژه یاسوج که دارای پیوندهای قومی - فرهنگی مستحکمی با روستاهای مبدأ مهاجرت می‌باشند، نقل مکان نموده‌اند. پناهی و پیشرو (۱۳۹۰) به بررسی عوامل مؤثر بر مهاجرت جوانان روستایی به شهر مطالعه موردی: روستاهای بخش مرکزی شهرستان مرودشت پرداختند و نشان دادند که عوامل اجتماعی و فرهنگی نقش مهمی در مهاجرت جوانان روستایی داشته است. هرچند

که عوامل اقتصادی نیز بی‌تأثیر نبوده است. بررسی نتایج آزمون فرضیات تحقیق نیز نشان می‌دهد که متغیرهای نبود فرصت‌های شغلی در مناطق روستایی، نبود درآمد کافی، سختی کار کشاورزی، نرخ بالای رشد جمعیت روستا و تبلیغات نادرست در خصوص زندگی مرفه شهری از نظر افراد مورد بررسی، از اهمیت کمتری در تبیین مهاجرت جوانان روستایی برخوردار بوده‌اند. لذا برای جلوگیری از روند روزافزون مهاجرت در منطقه پیشنهاد می‌گردد که دولت به موضوع فرهنگ روستایی و مقبولیت آن توجه بیشتری نموده و با معرفی زمینه‌های اشتغال در روستاهای مورد بررسی و پرداخت تسهیلات اشتغال‌زایی، نسبت به حمایت از ایجاد صنایع کوچک روستایی برای جلوگیری از خروج جوانان روستایی اقدام نماید. قی^۲ و همکاران (۲۰۲۰) به بررسی اثرات مهاجرت روستایی - شهری بر تحول کشاورزی در شهر یوچنگ، چین پرداختند و نشان دادند که ترویج دگرگونی روستایی برای ایجاد فرصت‌های شغلی بیشتر بر اساس شرایط محلی و جذب مهاجران روستایی برای بازگشت به فعالیت در حومه شهرها حائز اهمیت است. ایمبرت و پاپ^۳ (۲۰۲۰) به بررسی هزینه‌ها و مزایای مهاجرت روستایی - شهری: مدارکی از هندوستان پرداختند و نشان دادند که هزینه ثابت مهاجرت اندک است و می‌توان با هزینه سفر و ریسک درآمدی کاملاً توضیح داد. در مقابل، هزینه جریان مهاجرت زیاد است. ما استدلال می‌کنیم که هزینه‌های بالاتر زندگی در شهر تنها بخش کوچکی از هزینه جریان مهاجرت را توضیح می‌دهد و بیشتر آن غیر پولی است. چی^۴ و همکاران (۲۰۱۹) به بررسی جذابیت روستایی: الگوی مکانی و عوامل محرک مهاجرت روستایی چین پرداختند و نشان دادند که مکانیسم‌های راندگی در استان‌های شرقی، مرکزی و غربی متفاوت بودند. و برای حمایت از تلاش‌های چین در احیای روستاها، سیاست‌های منطقه‌ای متفاوت، ادغام شهری - روستایی و عوامل اقتصادی جدید از منظر مهاجرت روستایی پیشنهاد و برجسته می‌شود. ایساو و ژائو^۵ (۲۰۲۰) به بررسی زمین‌های کشاورزی و مهاجرت روستایی - شهری در چین با الگویی جدید پرداختند و نشان دادند که برای کمک به ساکنان روستایی در دسترسی به فرصت‌ها در شهرها، دولت‌ها باید سیاست‌هایی را در نظر بگیرند که خانواده‌هایی با زمین کشاورزی کمتر داشته باشند.

براین اساس فرضیه‌های تحقیق به شرح زیر قابل بیان است؛

۱. عوامل اقتصادی تأثیر مثبت و معناداری بر مهاجرت ساکنین روستای یاجیلو دارد.
۲. عوامل زیست‌محیطی تأثیر مثبت و معناداری بر مهاجرت ساکنین روستای یاجیلو دارد.

^۲. Ge
^۳. Imbert and Papp
^۴. Qi
^۵. Xiao and Zhao

۳. عوامل اداری و خدماتی تأثیر مثبت و معناداری بر مهاجرت ساکنین روستای یاجیلو دارد.
۴. عوامل اجتماعی و فرهنگی تأثیر مثبت و معناداری بر مهاجرت ساکنین روستای یاجیلو دارد.
۵. عوامل دیدگاه شخصی روستاییان تأثیر مثبت و معناداری بر مهاجرت ساکنین روستای یاجیلو دارد.

۳- روش تحقیق:

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش همبستگی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق شامل تمامی ساکنان روستای یاجیلو (از توابع شهر نمین) و یاجلوهای مقیم در استان تهران و اردبیل می‌باشد. بر اساس سرشماری سال ۱۳۸۵ جمعیت این روستا ۳۶۰ نفر با ۷۱ خانوار بوده است. در حال حاضر به دلیل مهاجرت‌های زیاد تعداد خانوارهای این روستا به حدود ۳۰ خانوار می‌رسد. جامعه آماری پژوهش به شرح جدول شماره ۱ می‌باشد که با استفاده از جدول مورگان ۲۱۷ نفر در مجموع به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. به این صورت که از هر سه نفر یک نفر به صورت تصادفی برای پاسخگویی به پرسش‌نامه انتخاب گردید و از این تعداد ۱۶۴ پرسش‌نامه به صورت تکمیل شده جمع‌آوری گردید.

جدول ۱: تعداد توزیع پرسش‌نامه

پرسش‌نامه		تعداد افراد	جامعه آماری
تکمیل شده	توزیع شده		
۲۸	۴۰	۱۲۰	روستای یاجیلو
۵۴	۸۰	۱۵۰	روستاییان مقیم اردبیل
۸۲	۹۷	۲۳۰	روستاییان مقیم تهران

ابزار جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش پرسش‌نامه می‌باشد. پرسش‌نامه در سه بخش‌نامه همراه، اطلاعات جمعیت شناختی و سؤالات اختصاصی تنظیم گردید. در بخش اول تحت عنوان نامه همراه، علاوه بر بیان عنوان پژوهش، هدف از گردآوری اطلاعات به وسیله پرسش‌نامه و ضرورت همکاری صمیمانه پاسخ‌دهندگان در تکمیل پرسش‌نامه توضیح داده شد. بخش جمعیت شناختی شامل سؤالات در مورد مشخصات عمومی پاسخ‌دهندگان از قبیل جنسیت، سن، میزان تحصیلات و سنوات خدمت پاسخ‌دهندگان می‌باشد. آخرین بخش نیز شامل سؤالات اختصاصی در مورد متغیرهای مستقل و وابسته است که دارای ۵۲ سؤال و ۵ بعد به ترتیب اقتصادی، زیست‌محیطی، اداری و خدماتی، اجتماعی و فرهنگی و دیدگاه شخصی روستاییان می‌باشد این پرسش‌نامه بر اساس دیدگاه‌های جدید، نیازها و عوامل مهاجرت است

که مشکلات و معضلات جامعه (در اینجا جامعه روستایی) را بررسی می‌نماید و نهایتاً پاسخ با استفاده از طیف لیکرت (خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم) از پاسخ‌دهندگان دریافت می‌شود.

روشی که در این پژوهش برای بررسی برازش مدل اندازه‌گیری استفاده می‌شود، شامل سه معیار روایی سازه^۱، روایی تشخیصی^۲ و روایی همگرا و نیز پایایی بر اساس ضریب آلفای کرونباخ است. روایی سازه مفهوم مرکبی است که مستلزم بررسی چند مرحله است و با روایی ضابطه شامل روایی هم‌زمان، روایی پیشگویی‌کننده، روایی تمایز و روایی همگرایی سنجیده می‌شود. روایی سازه عبارت از میزان صحت مقیاس در اندازه‌گیری ساخت نظری یا ویژگی موردنظر است (محمد بیگی و همکاران، ۱۳۹۳). برای بررسی روایی سازه پرسش‌نامه، از تحلیل عاملی تأییدی استفاده می‌شود. برای بررسی روایی تشخیصی نیز از تجزیه تابع تشخیص استفاده می‌شود. در این شیوه یک گروه‌بندی اولیه از آزمودنی‌ها وجود دارد و هدف از این تجزیه و تحلیل آن است که گروه‌بندی اولیه بر اساس داده‌های دیگر نیز تأیید شود (مصر آبادی و همکاران^۳، ۱۳۹۲). در نهایت روایی همگرا عبارت از همبستگی نسبتاً قوی میان سؤال و متغیر اصلی است در نهایت ضریب آلفای کرونباخ نشان‌دهنده سازگاری درونی سؤالات است که متغیر مشابهی را مورد سنجش قرار می‌دهند. نتایج حاصل از سنجش روایی سازه، روایی تشخیصی و روایی همگرا و نیز پایایی شامل ضریب آلفای کرونباخ برای تمامی سؤالات پرسش‌نامه به تفصیل در بخش یافته‌ها در جداول ۳ و ۴ ارائه شده است.

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها در اولین گام به بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها با به کارگیری آزمون کلموگوروف - اسمیرنوف پرداخته می‌شود. سپس به منظور آزمون مدل پژوهش از روش معادلات ساختاری استفاده می‌شود. معادلات ساختاری، از یک بخش ساختاری که ارتباط بین متغیرهای مکنون را نشان می‌دهد و یک مؤلفه اندازه‌گیری که نحوه ارتباط متغیرهای مکنون و نشانگرهای آن‌ها را منعکس می‌کند، تشکیل شده است. استفاده از روش معادلات ساختاری از مزیت‌های بااهمیت برخوردار است که مهم‌ترین آن‌ها تخمین مجموعه‌ای از معادلات رگرسیون به صورت هم‌زمان می‌باشد. معادلات ساختاری لیزرل ضمن آنکه ضرایب مجهول مجموعه معادلات ساختاری خطی را برآورد می‌کند برای برازش مدل‌هایی که شامل متغیرهای مکنون، خطاهای اندازه‌گیری در هر یک از متغیرهای وابسته و مستقل، علیت دوسویه، هم‌زمانی و وابستگی متقابل می‌باشد طرح‌ریزی می‌کند (آذر، ۱۳۸۱). برای انجام روش‌های آماری موردنظر از نرم‌افزار Lisrel استفاده می‌شود.

^۱. Construct Validity

^۲. Discriminant Validity

^۳. Mesrabadi

۴- بحث و یافته‌های تحقیق:

۴-۱- ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخ‌دهندگان

تجزیه و تحلیل ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخ‌دهندگان در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲: ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخ‌دهندگان

درصد	طبقات	ویژگی‌های جمعیت شناختی
۶۹/۲	مرد	جنسیت
۳۰/۸	زن	
۲۴/۲	۲۰-۳۰ سال	سن
۲۷/۴	۳۱-۴۰ سال	
۲۹/۳	۴۱-۵۰ سال	
۱۹/۱	بالاتر از ۵۰ سال	
۶۱/۱	دیپلم و زیر دیپلم	تحصیلات
۳۲/۱	کارشناسی	
۴/۳	کارشناسی ارشد	
۲/۵	دکتر و بالاتر	

همان‌طور که در جدول ۲ نشان داده شده است، ۶۹/۲ درصد از پاسخ‌دهندگان مرد و ۳۰/۸ درصد از آن‌ها زن می‌باشند. از طرفی افراد ۴۱ تا ۵۰ سال با ۲۹/۳ درصد بیشترین و همچنین افراد باسن بالاتر از ۵۰ سال با ۱۹/۱ درصد کمترین بخش پاسخ‌دهندگان را تشکیل داده‌اند. نهایتاً افراد با مدرک تحصیلی دیپلم و زیر دیپلم با ۶۱/۱ درصد بیشترین و افراد با مدرک تحصیلی دکتری و بالاتر با ۲/۵ درصد کمترین بخش پاسخ‌دهندگان را تشکیل داده‌اند.

۴-۲- آزمون کولموگروف - اسمیرنوف

جهت بررسی توزیع داده‌های یک متغیر کمی از آزمون کولموگوروف - اسمیرنوف استفاده می‌شود. در این آزمون، فرض صفر نشان‌دهنده ادعای مطرح‌شده در مورد نرمال بودن توزیع داده‌ها است. جدول ۳ نشان‌دهنده نتایج این آزمون است.

جدول ۳: آزمون کولموگروف - اسمیرنوف

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	آماره K-S	احتمال آماره
اقتصادی	۱۸/۲۱	۳/۱۹	۱/۷۹	۰/۲۷۶
زیست محیطی	۱۷/۷۴	۴/۲۶	۱/۴۰	۰/۳۹۵
اداری و خدماتی	۱۶/۸۲	۳/۶۲	۱/۷۶	۰/۳۸۵
اجتماعی و فرهنگی	۱۲/۸۶	۳/۰۸	۲/۹۰	۰/۵۷۲
دیدگاه شخصی	۱۸/۲۲	۴/۰۲	۱/۸۶	۰/۳۲۸
مهاجرت از روستا به شهرها	۱۵/۷۴	۳/۲۲	۱/۴۹	۰/۳۷۸

نتایج به دست آمده در جدول ۳ نشان می‌دهند که تمامی متغیرها از توزیع نرمال پیروی می‌کنند؛ چرا که سطح معنی‌داری این متغیرها بزرگ‌تر از ۰/۰۵ است و فرض صفر برای آن‌ها تأیید می‌شود. بنابراین با توجه به نرمال بودن توزیع تمامی متغیرها، به منظور اجرای روش‌های مرتبط به مدل‌سازی معادلات ساختاری از نرم‌افزار Lisrel استفاده شد.

۴-۳- سنجش روایی سازه، تشخیصی و همگرا و پایایی

قبل از وارد شدن به مرحله آزمون مدل مفهومی پژوهش، ابتدا لازم است نسبت به روایی و پایایی پرسش‌نامه اطمینان حاصل شود. در روش معادلات ساختاری^۹ به منظور بررسی برازش مدل اندازه‌گیری بر چندین معیار شامل روایی سازه، روایی تشخیصی، روایی همگرا و پایایی مبتنی است. روایی سازه^{۱۰} با استفاده از روش تحلیل عاملی تأییدی مورد آزمون قرار داده می‌شود. جدول ۴ نتایج این روش شامل بارهای عاملی و مقادیر آماره تی استیودنت را نشان می‌دهد.

^۹. Structural Equation Model (SEM)

^{۱۰}. Construct Validity

جدول ۴. نتایج روایی تشخیصی، روایی همگرا، روایی واگرا و پایایی

روایی واگرا		ضریب آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی (CR)	میانگین واریانس استخراج شده (AVE)	متغیر (سازه)
ASV	MSV				
۰/۶۸	۰/۷۴	۰/۹۴	۰/۹۳	۰/۸۲	اقتصادی
۰/۶۱	۰/۶۲	۰/۷۱	۰/۸۵	۰/۷۴	زیست محیطی
۰/۶۱	۰/۶۴	۰/۷۵	۰/۸۶	۰/۶۸	اداری و خدماتی
۰/۶۳	۰/۶۸	۰/۸۳	۰/۸۵	۰/۷۲	اجتماعی و فرهنگی
۰/۶۵	۰/۷۱	۰/۹۱	۰/۸۹	۰/۷۸	دیدگاه شخصی
۰/۶۱	۰/۶۴	۰/۸۹	۰/۸۱	۰/۷۳	مهاجرت از روستا به شهرها

روایی تشخیصی در صورتی برقرار خواهد بود که مقدار میانگین واریانس استخراج شده بزرگتر از مقدار بحرانی ۰/۵ باشد. همچنین سه شرط لازم برای تحقق روایی همگرا وجود دارد که بدین شرح است: ۱- مقدار پایایی ترکیبی بزرگتر از ۰/۷ باشد؛ ۲- مقدار میانگین واریانس استخراج شده بزرگتر از ۰/۵ باشد؛ و ۳- مقدار پایایی ترکیبی بزرگتر از میانگین واریانس استخراج شده باشد. در صورتی که مقدار پایایی ترکیبی برای هر سازه بالاتر از ۰/۷ باشد، نشان دهنده پایداری درونی مناسب برای مدل‌های اندازه‌گیری است و مقدار ۰/۶ نیز بر عدم وجود پایایی دلالت دارد. نهایتاً صاحب نظران مقدار استاندارد برای ضریب آلفای کرونباخ را برابر با ۰/۷ در نظر گرفته‌اند. بنابراین باتوجه به جدول ۳ و مقادیر استاندارد برای شاخص‌های مورد نظر می‌توان نتیجه گرفت که روایی همگرا از طریق برآورد میانگین واریانس تبیین شده برقرار است. مقادیر AVE برای عامل‌های این پژوهش بین ۰/۷۰ تا ۰/۷۷ در نوسان است و بنابراین چون شاخص AVE از ۰/۵ بالاتر هستند، این پرسش‌نامه از همگرایی مطلوبی برخوردار است برای بررسی واگرایی پرسش‌نامه متغیرهای MSV و ASV اندازه‌گیری گردید. از آنجایی که مقادیر MSV و ASV از AVE کمتر می‌باشد، بنابراین روایی واگرا پرسش‌نامه تأیید می‌گردد.

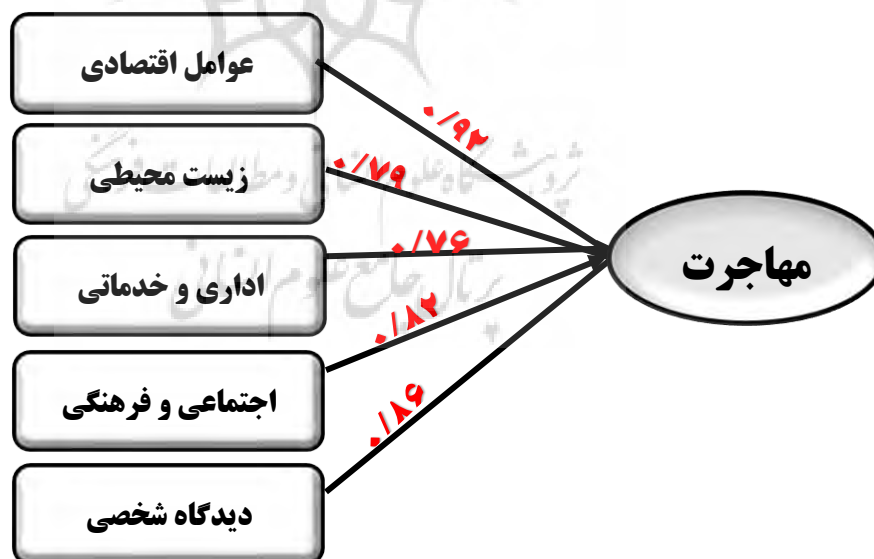
۴-۴- نتیجه فرضیه‌ها

یکی از مهم‌ترین معیارها جهت بررسی برازش مدل ساختاری عبارت آماره تی استیودنت است. چنانچه مقدار آن بزرگتر از قدر مطلق عدد ۱/۹۶ باشد، پارامترهای مدل معنادار هستند. نتایج ضرایب مسیر همراه با مقادیر آماره تی استیودنت و سطح معناداری در جدول ۵ نشان داده شده است.

جدول ۵. نتایج آزمون فرضیه‌های اول تا پنجم

فرضیه	متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب	آماره تی	سطح معناداری
H _۱	اقتصادی	مهاجرت	۰/۹۲	۳/۹۴	کمتر از ۰/۰۵
H _۲	زیست‌محیطی	مهاجرت	۰/۷۹	۳/۰۸	کمتر از ۰/۰۵
H _۳	اداری و خدماتی	مهاجرت	۰/۷۶	۲/۸۳	کمتر از ۰/۰۵
H _۴	اجتماعی و فرهنگی	مهاجرت	۰/۸۲	۳/۷۹	کمتر از ۰/۰۵
H _۵	دیدگاه شخصی	مهاجرت	۰/۸۶	۳/۲۱	کمتر از ۰/۰۵

نتایج به دست آمده در جدول (۵) نشان می‌دهد که تأثیر مثبت و معنادار تمامی فرضیه‌های مورد بررسی با توجه به مقدار آماره t که بزرگ‌تر از قدر مطلق $۱/۹۶$ است مورد تأیید قرار گرفت و بیشترین عامل تأثیرگذار و پراهمیت بر مهاجرت افراد از روستای یاجیلو عامل اقتصادی با ضریب تأثیر ۹۲ صدم می‌باشد و دومین عامل تأثیرگذار دیدگاه شخصی افراد با ضریب تأثیر ۸۶ صدم می‌باشد و سومین عامل اجتماعی و فرهنگی با ضریب تأثیر ۸۲ صدم بوده و عامل چهارم نیز زیست‌محیطی با ضریب تأثیر ۷۹ صدم و نهایتاً آخرین عامل تأثیرگذار اداری و خدماتی با ضریب تأثیر ۷۶ صدم می‌باشد. در شکل شماره ۱ میزان تأثیر متغیرها نشان داده شده است.

شکل ۱. ضریب مسیر فرضیه‌های تحقیق

۵- بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادها:

همان‌گونه که پیش‌ازین گفته شد، هدف اصلی این پژوهش بررسی عوامل مؤثر بر مهاجرت روستاییان به شهرها در روستای یاجیلو از توابع شهرستان نمین می‌باشد که پس از طی مراحل مقدماتی و مرور پژوهش‌ها و تحقیقات انجام‌شده داخلی و خارجی و همچنین مرور نظریات مختلف در زمینه مهاجرت افراد از روستا - شهر به بررسی فرضیات تحقیق از طریق پرسش‌نامه در یک نمونه ۱۶۴ نفری از خود ساکنان روستا، روستاییان مقیم اردبیل و روستاییان مقیم تهران پرداخته و داده‌های موردنیاز جمع‌آوری، سپس با استفاده از تکنیک آماری، این داده‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت؛ و نشان داد که به ترتیب عوامل اقتصادی با ضریب مسیر ۹۲ صدم، دیدگاه شخصی با ضریب مسیر ۸۶ صدم، اجتماعی و فرهنگی ۸۲ صدم، زیست‌محیطی با ضریب مسیر ۷۹ صدم و نهایتاً اداری و خدماتی با ضریب مسیر ۷۶ صدم بیشترین تأثیر را در مهاجرت ساکنین روستای یاجیلو داشته است. نهایتاً بر همین اساس پیشنهادهای کاربردی برای رونق اقتصاد در این روستا و کاهش مهاجرت افراد ارائه گردید. نتایج فرضیه‌های این تحقیق از لحاظ متغیرها و رابطه معنادار با تحقیق شایان و کهنه پوشی (۱۳۹۲)، روشندل (۱۳۹۵)، شمس‌الدینی و گرجیان (۱۳۸۹)، پناهی و پیشرو (۱۳۹۰)، قی و همکاران (۲۰۲۰)، ایمبرت و پاپ (۲۰۲۰)، چی و همکاران (۲۰۱۹) و ایساو و ژائو (۲۰۲۰) همسو می‌باشد.

باتوجه به یافته‌های پژوهش، پیشنهاد می‌شود که برای رونق اقتصادی در روستای یاجیلو، با همکاری دو قشر مهم از اهالی روستا (افراد پردرآمد به عنوان سرمایه‌گذار و افراد تحصیل‌کرده به عنوان ایده‌پرداز) به یک منطقه گردشگری تبدیل نمایند و همچنین پیشنهاد می‌شود روستاییان مقیم اردبیل و تهران که خانه و کاشانه خود را به صورت خالی گذاشته و کوچ کرده‌اند و روزبه‌روز این خانه‌ها در حال تخریب شدن و دادن نما و جلوه نامناسب به روستا هستند تعیین تکلیف نمایند و با آباد کردن آن منازل به صورت سنتی و زیبا به مکانی جهت استراحت مسافران تبدیل گردد. لازم به توضیح است که تبدیل شدن این روستا به یک مکان گردشگر پیامدهای مثبت بسیار زیادی برای تمامی روستاییان در پی خواهد داشت این روستا باتوجه به داشتن محیط کویری و درعین حال جذاب و زیبا نیاز به رسیدگی مسئولان و تلاش اهالی دارد که به جای کوچ باتوجه به امکاناتی دارد می‌تواند به یک مکان گردشگری تبدیل شده و رونق اقتصادی برای اهالی را فراهم نماید. این روستا باتوجه به شرایط خوب آب‌وهوایی به عنوان مکانی تلقی می‌شود که آلودگی در آنجا وجود ندارد و اگر تلاش گردد می‌تواند به یک محیط گردشگری تبدیل شود و باعث تقویت شرایط زیست‌محیطی نیز می‌گردد همان‌طور که ملاحظه گردید متغیر اداری و خدماتی کمترین تأثیر را بر مهاجرت داشته چرا که این روستا فاصله بسیار کمی تا خود استان اردبیل دارد و این امر موجب اختصاص کمترین درصد به این عامل شده است نهایتاً پیشنهاد می‌شود

بخش دهیاری روستا در جهت تسریع امور خدماتی و اداری از جمله درخواست تشکیل کلاس‌های درسی در خود روستا هرچند تعداد دانش‌آموزان کم باشد اقدام نماید و بخش بهداشت روستا را توسعه دهد. به محققین آتی پیشنهاد می‌شود که مشابه تحقیق حاضر را در روستاهای سایر استان‌ها انجام دهند تا ضمن مقایسه و ارزیابی تطبیقی، برنامه‌ریزی‌های دقیق‌تری در راستای عدم مهاجرت روستاییان صورت گیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود جامعه آماری تحقیق را گسترش دهند و پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آتی سایر عوامل مهاجرت از جمله جاذبه شهری و طبیعی - کشاورزی نیز در نظر بگیرند و نهایتاً پیشنهاد می‌شود که از سایر ابزارهای گردآوری مثل مصاحبه با جامعه آماری این تحقیق را انجام دهند.

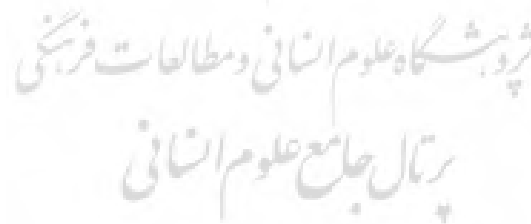

منابع و مأخذ:

۱. اذانی، دکتر مهری؛ بوستانی، سعید؛ (۱۳۹۳)، تحلیلی بر عوامل مؤثر در مهاجرت‌های روستایی - شهری نمونه موردی (شهرستان ممسنی)، فصلنامه علمی و پژوهشی فضای جغرافیایی، سال سیزدهم، شماره ۲۱، صص ۹۳-۱۱۱.
۲. پناهی، لیلا، پیشرو، حمدالله، (۱۳۹۰)، بررسی عوامل مؤثر بر مهاجرت جوانان روستایی به شهر مرودشت، برنامه‌ریزی منطقه‌ای دانشگاه آزاد مرودشت تابستان ۱۳۹۰ شماره ۲، صص ۴۱-۵۰.
۳. پیتیه، ژان، (۱۳۶۹)، مهاجرت روستاییان، ترجمه محمد مومنی کاشی، سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی: تهران.
۴. روشندل، حشمت، (۱۳۹۵)، بررسی علل مهاجرت روستا به شهر و اثرات آن مطالعه‌ی موردی (روستای نصرآباد شهرستان گرگان)، اولین کنفرانس ملی علوم جغرافیا - ۱۳۹۵.
۵. رفاه و تعاون، (۱۳۹۶)، علت مهاجرت روستائینان به کلان‌شهرها چیست؟ <https://www.yjc.ir/fa/news/۶۰۵۰۸۱۵>
۶. زنجانی، حبیب‌الله، (۱۳۹۴)، مهاجرت انتشارات سمت: تهران.
۷. شایان، حمید؛ کهنه پوشی، هادی؛ (۱۳۹۲)؛ بررسی علل مهاجرت‌های روستا - شهری در بخش خاو و میرآباد شهرستان مریوان، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی، شماره ۳، صص ۱۱۵-۱۴۲.
۸. شمس‌الدینی، علی؛ گرجیان، پروین، (۱۳۸۹)، عوامل مؤثر در مهاجرت روستائیان به شهرها، با تأکید بر شبکه مهاجرت (مورد: دهستان رستم دو)، دوره ۵، شماره ۱۱، تابستان ۱۳۸۹، صص ۷۵-۹۲.
۹. قاسمی اردهائی، علی، (۱۳۹۲)، بررسی علل مهاجرت روستاییان به شهرها در ایران با فرا تحلیل پایان‌نامه‌های تحصیلی (مقطع زمانی ۱۳۵۹-۸۳)، فصلنامه روستا و توسعه، دوره ۹، شماره ۱، از صفحه ۵۱ تا صفحه ۸۰.
۱۰. موحدی، رضا؛ سامیان، مسعود، (۱۳۹۷)، بررسی عوامل مؤثر بر مهاجرت روستاییان در شهرستان سردشت، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات برنامه‌ریزی - سکونتگاه‌های انسانی، دوره ۱۳، شماره ۱ (پیاپی ۴۲)، بهار ۱۳۹۷، صص ۱۶۳-۱۷۷.
۱۱. وزارت اقتصاد، (۱۳۷۵)، تأثیر برخی از علل مهاجرت نیروی کار در ایران، تهران، وزارت اقتصاد، دفتر انتشارات و اطلاع‌رسانی.

12. Clément Imbert a, John Papp b, (2020) , Costs and benefits of rural-urban migration: Evidence from India, Journal of Development Economics, Volume 146, September 2020, 102473. <https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2020.102473>.

13. Dazhuan Ge a, b, Hualou Long c, Weifeng Qiao b, Zhiwei Wang d, Dongqi Sun c, Ren Yang, (2020) , Effects of rural–urban migration on agricultural transformation: A case of Yucheng City, China, *Journal of Rural Studies*, Volume 76, May 2020, Pages 85-95.
14. Safaeipour, M., Amanpour, S., & Bastami, Z. (2011). Analysis and study of the role of migration in the physical-spatial development of Yasuj city. *Journal of Research in New Attitudes in Human Geography*, 3 (4) , 145-158. (In Persian.)
15. Nasiri, A., Esmailfar, M., & Ahmadi, A. (2016). Impact of Immigration on Urban Development Using the SWOT Model, Case Study: Babylon. *Journal of Urban Ecology Research*, 7 (2) , 55-65. (In Persian).
16. Wei Qi b, 1, Yu Deng a, b, 1, Bojie Fu a, c, (2019) , Rural attraction: The spatial pattern and driving factors of China's rural in-migration, *Journal of Rural Studies*, Available online 21 March 2019. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2019.03.008>.
17. Wei Xiao, Guochang Zhao, (2018) , Agricultural land and rural-urban migration in China: A new pattern, *Land Use Policy*, Volume 74, May 2018, Pages 142-150. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2017.05.013>.

ANALYZING OF EFFECTIVE FACTORS ON RURAL IMMIGRATION OF CITIES(CASE STUDY: Yajilo village is one of the functions of Namin city)

Somayeh Saebnia¹¹

Abstract

Today, the causes and factors of rural migration to cities have been considered by many researchers because the study of these factors can provide more appropriate solutions and solutions in line with rural development planning. Accordingly, in this study, it is intended to investigate the factors affecting the migration of villagers to cities in Yajilo village of Namin city. The present study is applied in terms of purpose and correlation method. The statistical population includes all residents of Yajiloo village and Yajiloo residents in Tehran and Ardabil provinces. Due to the lack of access to the entire statistical population, the sample size was 217 using Morgan table, which were selected based on simple random sampling method. A standard questionnaire was used to measure the variables. The validity of the questionnaire was evaluated based on face validity and reliability of the questionnaire with Cronbach's alpha coefficient. The results showed that economic factors with a path coefficient of 92 percent, personal views with a path coefficient of 86 percent, social and cultural factors with a path coefficient of 82 percent, environmental factors with a path coefficient of 79 percent and administrative and service factors with a path coefficient of 76 percent. It has had an impact on the migration of the residents of Yajilu village. Finally, on this basis, suggestions were made for economic prosperity in this village and reduction of migration.

Keywords: Rural Migration Factors, Rural Migration, Rural Development Planning, Yajilo Village of Namin Functions.

11 . University lecturer, Department of Management, Shamim Danesh Novin Institute of Higher Education, Ardabil, Iran.